

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Зозуля Ірина Євгеніївна

*Викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного
університету*

Полікультурне виховання у вищому навчальному закладі повинне бути спрямоване на створення умов для подолання бар'єрів, що заважають нормальному спілкуванню й розвитку студентів з різних етнічних і культурних груп та встановленню між ними гуманних відносин як важливої умови прогресу людства. Одним з важливих напрямків полікультурного виховання вчені (О. Н. Джуринський, В. С. Заслуженюк, З. Т. Гасанов, В. В. Присакар, Є. П. Степанов) називають виховання культури міжнаціонального спілкування. Дослідники вказують на важливість акцентування аспекту відносин, зокрема удосконалення комунікативних навичок, організації суб'єктно-значеннєвого спілкування та діалогу культур.

Для визначення особливостей культури міжетнічного спілкування сьогодні важливе значення має врахування досліджень про етнічну свідомість та самосвідомість (П. І. Ігнатенко, В. М. Павленко, В. Ю. Хотинець), про толерантність як основу міжнаціональних відносин (Б. С. Гершунський, Л. А. Гончаренко), про етнокультурні традиції, шляхи та засоби регулювання міжетнічних взаємин (Ю. І. Римаренко, П. П. Толочко). Важливе значення має також підхід українських діячів, які у своїх роздумах про шляхи розвитку нації опиралися не на класовий підхід, а на необхідність враховувати ідеали та норми загальнолюдських цінностей – це насамперед Б. Д. Грінченко, В. Є. Жаботинський, А. Ю. Кримський, В. К. Липинський, Ю. І. Липа, І. І. Огієнко, Р. Шпорлюк.

У педагогіці питання міжнаціонального спілкування досліджували М. А. Вейт, З. Т. Гасанов, Є. Г. Гарунов, М. Маклюєн, А. Пергей, Д. Хупс та ін. В Україні ці питання вивчали А. А. Баграмов, Ю. В. Бромлей, М. Б. Євтух, В. С. Заслуженюк, В. В. Присакар, Є. П. Степанов та інші. Вчені визначали умови досягнення взаємоповаги та взаєморозуміння, взаємопереживання між людьми різних національностей. В загальному усі дослідники єдині в тому, що процес виховання культури міжнаціонального спілкування як системне психолого-педагогічне явище залежить не лише від зовнішніх чинників (компетентні викладачі, належні умови, наявність полікультурного середовища, методична база та інші), але й від внутрішніх (особистісна позиція студентів, ставлення до представників різних національностей, рівень пізнавальної активності, їх життєвий досвід тощо).

Одним з аспектів формування культури міжнаціонального спілкування дослідники називають толерантність. Дослідники І. Д. Бех, Л. А. Завірюха, Т. І. Мацейків, Н. К. Петрук розглядають феномен толерантності як особливу особистісну рису. І. Д. Бех вважає, що виховання толерантності буде ефективним за умови реального впровадження педагогом у життя особистісно орієнтованої моделі спілкування, заснованої на діалогічності та визнанні унікальності кожного учасника взаємодії, на сповідуванні ціннісної посвяченості як основної, як такої, що спрямовує на згоду з істиною, добром, справедливістю [1, с. 215].

Щодо методів полікультурного виховання О. Н. Джуринський вважає, що слід звернутися до активних методів, що вже довели ефективність і отримали визнання в педагогіці: діалог, дискусія, моделювання, рольові ігри, рефлексивні методи. Так, наприклад, при соціокультурній ідентифікації особистості результативними будуть історичні розповіді, вивчення звичаїв, етикету; при освоєнні понять багатокультурності – лекції, евристичні бесіди; при розвитку навичок міжкультурного спілкування – діалог [2, с. 95]. Для формування полікультурної вихованості іноземних студентів важливо

використовувати такі метод, як аналіз конкретної ситуації, розв'язання ситуаційних завдань та диспути.

Спільним для всіх цих методів є використання навчального діалогу. Він є найбільш ефективним методологічним прийомом в розвитку полікультурної особистості, тому що передбачає розгляд життєво важливих питань і творчо-пошукову діяльність іноземних студентів, за якої вони набувають досвіду взаємодії в полікультурному середовищі. Без діалогу немає спілкування, а без спілкування не може бути справжньої освіти [3, с. 74]. Діалог ритори Г. М. Сагач, Л. В. Кравець, Л. І. Мацько, Г. К. Михальська визначають як ознаку і умову демократизації суспільства. На їх думку, авторитарний монолог – це ознака адміністративно-командної системи, а демократичне суспільство будується на діалозі в політиці, навчанні. Невміння вести демократичний, конструктивний діалог призводить до протистояння сил у суспільстві. Опоненти у такому випадку не уміють зрозуміти, проаналізувати позицію опонента, аудиторії, не знають її. Обговорити складні проблеми допомагає також метод круглого столу та прес-конференції.

Таким чином, основними педагогічними умовами полікультурного виховання іноземних студентів є формування навичок міжнаціонального спілкування та толерантності через відповідний підбір методів та прийомів навчальної діяльності іноземних студентів, насамперед історичної розповіді, евристичної бесіди, вирішення ситуативних завдань, дискусії, круглого столу чи прес-конференції.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Виховання особистості. У 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.
2. Джури́нский А. Н. Поликультурное воспитание: сущность и перспективы развития / А. Н. Джури́нский // Педагогика. – 2002. – № 10. – С. 93–96.

3. Фрейре П. Педагогіка пригноблених : Пер. з англ. – К. : Юніверс, 2003. – 168 с.